

ВИЗНАЧНІ ЮРИСТИ

ПРОФЕСОР ФІЛІП СЕНДС – СВІТОВИЙ АВТОРИТЕТ ІЗ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ МІЖНАРОДНО-ЮРИДИЧНОГО ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ

Філіп Сендс (*Filippe Sands*) – відомий британський юрист-міжнародник, професор Лондонського університетського коледжу, дослідник проблем теорії та практики міжнародного права (насамперед права прав людини), міжнародний адвокат, учасник численних сучасних міжнародних правозахисних процесів, письменник, митець.

Народився у місті Лондоні 17 жовтня 1960 р. у британській родині єврейського походження, коріння якої сягає Східної Галичини (Львівщини). Ступінь бакалавра права (*LLB B.A.*) здобув у коледжі Корпус Крісті (*Corpus Christi College*) Кембриджського університету, а згодом (1982 р.) – ступінь магістра права (*LLM M.A.*). Після закінчення аспірантури у Кембриджському університеті Ф. Сендс працював у Гарвардській школі права як запрошений дослідник.

Протягом 1984–1988 рр. був науковим співробітником Сент-Катарінс коледжу (*St. Catharine's College*) у Кембриджі і Кембриджського наукового центру міжнародного права (нині – Центр міжнародного права ім. Г. Лаутерпахта). Згодом обіймав науково-викладацькі посади в Лондонському університеті й Університетському коледжі Лондона (1988–1993 рр.), у Нью-Йоркському університеті (1993–2003 рр.). Неодноразово виступав із лекціями у багатьох університетах світу (зокрема, у Торонто, Блюмінгтоні, Мельбурні, Парижі, Львові) з міжнародного публічного права, врегулювання міжнародних конфліктів, а також міжнародного екологічного

права та охорони навколишнього природного середовища і природних ресурсів.

Протягом багатьох років Ф. Сендс активно провадить величезну роботу як адвокат-практик. 1985 р. його було запрошено до адвокатської колегії Англії та Уельсу. 2000 р. він став співзасновником адвокатської палати “Матрікс”, а 2003 р. призначений радником Королеви Англії. Є також одним із співзасновників, а нині – керівників Центру міжнародного права охорони навколишнього природного середовища (відділення цієї інституції розташоване у Вашингтоні (США) та у Женеві (Швейцарія)) і Центру міжнародних судів та трибуналів (Лондон). Брав участь у розгляді низки міждержавних спорів у рамках процедур Міжнародного Суду ООН та Європейського суду з прав людини (зокрема, у справі “Грузія проти Росії”, 2008 р.).

Виступав консультантом або адвокатом у справах, які стосувалися, зокрема: спорів щодо морських кордонів (Карибський регіон, Атлантичний і Тихий океани); позовів щодо використання природних ресурсів, забруднення та оцінки шкоди, завданої навколишньому природному середовищу; міжнародних торгівельних спорів; питань імунітету чинних та колишніх глав держав від юрисдикції національних та міжнародних судів; позовів, поданих відповідно до Конвенції ООН з морського права; позовів, предметами яких були застосування насильства, використання тортур, геноцид та інші порушення прав людини. Зокрема, неодноразово брав участь у міжнародному судовому правозахисті, виступаючи, зокрема, при розгляді справи А. Піночета у Лондоні, а також у справах про військові злочини, вчинені у Конго, Югославії, Руанді, Іраку, Гватемалі.

До моменту його призначення на посаду арбітра Міжнародного центру врегулювання спорів щодо інвестицій, Ф. Сендс працював радником цього центру, а також надавав консультації при вирішенні інших спорів щодо інвестицій.

З-поміж основних праць професора Ф. Сендса слід відзначити книгу “Безправний світ: створення та ламання глобальних правил” (“*Lawless World: Making and Breaking Global Rules*”, 2005 р.). Вона викликала великий громадський резонанс в Англії, оскільки стосувалася питання законності ведення війни 2003 р. в Іраці. У ній розглядалося широке коло питань, включно зі згаданим судом над А. Піночетом, формування Міжнародного кримінального суду, боротьба з тероризмом і створення центру для розміщення ув’язнених у Гвантанамо.

Книга “Команда тортур: спогади Рамсфелда і зрада американських цінностей” (“*Torture Team: Rumsfeld’s Memo and the Betrayal of American Values*”, 2008 р.) детально охарактеризувала роль адміністрації Прези-

дента США Дж. Буша у санкціонуванні тортур, застосовуваних у Гвантанамо. Ця праця викликала настільки гостру міжнародну реакцію, що її автора було запрошено до участі в обговоренні висвітлених у ній питань у парламентах та інших вищих урядових структурах декількох країн (США, Англія, Данія).

Із 2010 по 2015 рр. професор Ф. Сендс щорічно приїжджав до Львова (де ще на початку ХХ ст. проживав його дід), готуючи унікальну документально-публіцистичну книгу про вихованців юридичного факультету Львівського університету першої третини ХХ ст. – Герша Лаутерпахта і Рафала Лемкіна, які нині визнані одними з основних фундаторів сучасного міжнародного права прав людини. Ця книга вперше вийшла друком 2016 р. у Лондоні під назвою “Східно-Західна вулиця. Джерела геноциду та злочинів проти людяності” (*“East-West Street. On the Origins of the Genocide and Crimes Against Humanity”*). Згодом вона була перекладена іншими мовами у понад 20-ти країнах, ставши справжнім світовим бестселером.

Улітку 2017 р. цю працю було опубліковано українською мовою у Львові під назвою “Східно-Західна вулиця. Повернення до Львова” та презентовано особисто автором на черговому щорічному Форумі видавців.

У названій праці автору вдалося органічно поєднати детальний опис історичних подій, конкретну біографічну інформацію про основних дійових осіб книги, про їхні погляди, діяльність, творчість із власними аналітичними висновками й оцінками. На її сторінках переплітаються життєві долі численних людей, народів, культур, релігій, словом – відкривається широка панорама європейської історії першої половини ХХ ст. – історії складної, суперечливої, нерідко драматичної, але фактично правдивої. Як наслідок, перед читачем розгортається широке, можна сказати епічно-історичне полотно праволюдннно-захисного спрямування, на тлі якого розвивалися і набували практичного значення правові світогляди Г. Лаутерпахта і Р. Лемкіна. Таке значення проявилось насамперед у тому, що опублікована весною 1945 р. книга Г. Лаутерпахта “Міжнародний білль прав людини” (*“An International Bill of Rights of Man”*) (у якому викладені авторські проекти такого Білля і спеціального органу ООН з контролю за його дотриманням). Вказана книга через два роки була роздана членам очолюваної Е. Рузвельт робочої групи (комітету) Комісії ООН з прав людини, котрій було доручено підготувати проект саме “Міжнародного білля прав людини” (пізніше названого ООН “Загальна Декларація прав людини”). Одну з частин означеної праці присвячено життю і творчості не менш колоритного науковця і діяча – Р. Лемкіна. Як відо-

мо, згодом він став автором першої в історії людства концепції злочину “геноцид” й основним співавтором Конвенції ООН про заборону цього злочину і встановлення відповідальності за його вчинення. (До речі, цей документ було ухвалено Генеральною Асамблеєю ООН навіть на день раніше, ніж Загальну Декларацію прав людини – 9 грудня 1948 р.)

За матеріалами книги Ф. Сендса її автором розроблено кіносценарій і знято документально-публіцистичний фільм “Мій нацистський спадок: що зробили наші батьки”, який було неодноразово відзначено різними нагородами на декількох міжнародних кінофестивалях (у США, Швейцарії, Данії). До того ж вона покладена в основу авторського сценарію театралізованої постановки “Пісні добра і зла”, яка демонструвалася у Львові восени 2017 р.

Уся наукова, творча та практична діяльність професора Ф. Сендса відзначається принциповою, безкомпромісною боротьбою за забезпечення, охорону та захист основоположних прав людини, боротьбою з їх порушеннями де і коли б вони не відбувалися (навіть і в його рідній країні). Отож не буде перебільшенням вважати Ф. Сендса одним із видатних сучасних юристів-гуманістів із праволюдської проблематики, визначним юристом-міжнародником правозахисного спрямування.

*Петро Рабінович
доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України,
заслужений діяч науки і техніки України,
професор кафедри теорії та філософії права
Львівського національного університету імені Івана Франка*

*Святослав Добрянський
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та філософії права
Львівського національного університету імені Івана Франка*